Història i històries

written by Pere Grau i Rovira | 4 de març de 2023

A *L'Unilateral* va sortir fa poc l'article, firmat per Institut Nova Història, "Com s'escriu la història i qui ho fa". I l'autor es queixava, amb tota la raó, de què els historiadors en general es refiïn de documents i publicacions oficials, sense indagar prou quin grau de veracitat poden tenir (de vegades, poc o gens), i deixen de banda la tradició oral o bé dels supervivents d'una època o bé traspassada de pares a fills.

Coincideixo plenament amb aquesta opinió i ho expresso al començament de les meves memòries *Baix Continu*, que sortiran aquest estiu publicades per l'Editorial El Toll. Hi parlo molt breument de la gran polèmica que va suscitar ja fa gairebé trenta anys l'historiador Marfany que, escrivint sobre els orígens del nacionalisme català, denegava que els treballadors s'haguessin interessat per aquestes idees, i hi exposo, com ja van fer altres, els motius del lamentable error de l'historiador, entre altres el mateix que critica l'article citat a dalt.

Un historiador hauria de de ser d'una indubtable objectivitat, però són humans i més d'un (com en el cas que cito en el llibre) està condicionat per les idees que han influenciat la seva formació, en el cas de Marfany, les idees de l'anomenada generació del 68, per la que l'internacionalisme ho era tot i el nacionalisme una invenció només útil per a la burgesia i el capitalisme.

Però la tergiversació de la història verídica és una tara humana que ve de molt lluny. Pensem només en la història de Cartago, escrita pels seus enemics, i passada de generació en generació d'historiadors, sense que ningú la posés en dubte, fins que fa ben poc s'ha posat en dubte que la cultura cartaginesa fos tan salvatge com la van pintar els romans.

Un altre fenomen és el de la resistència de molts historiadors a acceptar elements o fets que trasbalsin tot l'edifici dels seus coneixements. Un exemple és el cas de l'erudit jueu-nordamericà Immanuel Velikovski, als que alguns consideren (per la incomprensió que va trobar) el Galilei del segle XX. Una de les tesis revolucionaries de Velikovski, basades en la comparació de textos o tradicions de diverses cultures sobre el mateix període, era que la història de l'antic Egipte tal com la llegim conté molts errors tant de tipus cronològic com d'identificació d'alguns dels pobles en contacte amb Egipte.

Jo no entro a considerar si les tesis de Velikovski són certes o no. El que sempre he trobat fals i recriminable des que les vaig llegir és que, aquella part del món científic que les va rebutjar, ho va fer dient que Velikovski era (dient-ho aquí en termes clars) un il·lús, un sonat que no sabia de què parlava, i en cap moment es va atrevir a entrar en una investigació objectiva sobre tots els arguments que exposava Velikovski, i discutir si es podien interpretar o no com ho feia l'erudit nordamericà. Com si tingués por de perdre-hi bous i esquelles.

Aquesta incapacitat de molts historiadors d'acceptar altres fonts que les que ells creuen únicament certes, o de refusar arguments o fonts que facin trontollar la idea que ells s'han fet de determinats esdeveniments, són la causa que, com diu l'article esmentat, al cap i a la fi només acabin publicant "molta fullaraca i estudis coixos".

Però els humans som com som, i com dic al pròleg del meu *Baix Continu*: "l'objectivitat és una qualitat imprescindible en les ciències exactes i naturals, però que rarament o mai no es troba ni en les socials, ni en la història, ni en les memòries personals, siguin de qui siguin". I sempre serà la ingrata feina dels lectors destriar el gra de la palla.